

Signalen? signaleren!

Wat zijn signalen en wat kunnen we ermee?

Dit is een uitgave in het kader van het project 'Betrokken bij Buurtbeleid', waarin de organisaties NOOM, NVOG, LOC *Zeggenschap in Zorg*, PCOB en Unie KBO de handen ineen hebben geslagen.

© NOOM, NVOG, LOC *Zeggenschap in Zorg*,
PCOB en Unie KBO, april 2011

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Signaleren wordt steeds belangrijker!	4
Wat zijn signalen?	6
Waarom signaleren?	8
Waar vinden we signalen?	10
Systematisch aan de slag	12
Wat kunnen we met signalen doen?	14
Uitdragen en beïnvloeden	16
Tot slot	19

Voorwoord

Als maatschappelijke organisaties en ouderenorganisaties met een sterke verankering op lokaal niveau, houden wij ons al een tijdlang bezig met het welzijn van onze ouderen. Op verschillende manieren wordt hieraan gewerkt. Zo worden er (informatieve) bijeenkomsten gehouden over diverse thema's: gezondheid, zorg, erfenissen, natuur en cultuur. Wij staan klaar voor ouderen en wijzen hen de weg. We brengen nieuwsbrieven uit met veel (lokale) wetenswaardigheden. Belangenbehartiging door aanwezigheid in verschillende lokale raden staat hoog in het vaandel. Daarbij mogen recreatieve activiteiten zeker niet ontbreken. Al met al is er veel kennis en kunde in huis. Daar zijn we trots op!

Het komt er op aan de kennis en kunde van die duizenden vrijwilligers zo effectief mogelijk in te zetten. Daarom moeten we op de hoogte zijn van wat ouderen bezig houdt, met andere woorden: we moeten hun wensen en behoeften *signaleren*.

Signaleren wordt steeds belangrijker!

Er wordt al geruime tijd bezuinigd door de overheid. De overheid trekt zich terug. Dat betekent dat voorzieningen waar mensen aan zijn gewend, minder worden. Er wordt een groter beroep gedaan op de zelfredzaamheid van mensen, en op de omgeving van mensen. Niet alleen de landelijke overheid heeft zelfredzaamheid en betrokkenheid van de omgeving hoog in het vaandel, ook voor de gemeente is dit het uitgangspunt geworden.

Nu ook gemeenten flink moeten bezuinigen, kan het niet anders of iedereen gaat dit merken. We kunnen niet dezelfde verwachtingen hebben als voorheen. Toch blijft van belang dat mensen die ondersteuning nodig hebben, deze ook krijgen. De handreiking 'Van knelpunt naar keerpunt' (september 2010) beschrijft de ontwikkelingen die met name binnen de Wet maatschappelijk ondersteuning (Wmo) plaatsvinden.

Het beroep op de omgeving en de zelfredzaamheid van mensen noemen we 'gewenst beleid' van de overheid. Maar dit beleid heeft wel gevolgen. Kenmerkend voor een grote groep ouderen is, dat zij de vuile was niet buiten willen hangen. Met name kwetsbare senioren, die de weg naar ondersteuning niet weten te vinden, kunnen in de problemen komen, omdat hun problemen niet worden gesignaleerd. Het vraagt extra oplettendheid en misschien ook extra inspanning om deze signalen op te vangen. De handreiking 'Kwetsbare ouderen' (mei 2010) geeft inzicht in de kenmerken van deze groep.

We hebben het vaak over eenzaamheid en onzichtbare of stille armoede bij senioren. Kerken, gemeenten, ouderenorganisaties en veel andere maatschappelijke organisaties willen zich hiervoor inzetten. Het probleem is vaak dat ze weinig of geen *signalen* krijgen. Lokale afdelingen van de betrokken organisaties hebben aangegeven dat het moeilijk is om deze signalen te krijgen. Dat maakt het lastig de oorzaak te achterhalen van de problemen van mensen. Zonder dat we signalen opvangen is het bijna onmogelijk adequaat in te spelen op de problemen en behoeften van mensen. Door zicht te hebben op wat ouderen nodig hebben, is het mogelijk om tot verbeteringen te komen die er echt toe doen. Zoals meer veiligheid, meer uitrustplekken, voldoende voorzieningen en vroegsignalering van specifieke gezondheidsproblemen.

Deze handreiking 'Signalen? Signaleren!' is een praktijkgericht hulpmiddel voor iedereen die zich betrokken voelt bij de kwetsbare ouderen, waaronder Wmo-raden, afdelingen van cliëntenraden, afdelingen van ouderenorganisaties en wie meer wil weten over hoe te signaleren.

Aan het einde van ieder hoofdstuk wordt een aantal vragen gesteld.

Gespreksvragen

- Vinden wij dat signaleren steeds belangrijker wordt?
- Hoe kunnen we deze brochure het beste aan de orde stellen ?
- Weten we voldoende van kwetsbare ouderen in onze omgeving?
- Welke ontwikkelingen vinden plaats in onze gemeente?

Wat zijn signalen?

Meneer de Vries komt altijd op donderdag koffiedrinken tijdens de inloopochtend. Hij kan dan even bijpraten met bekenden. Maar het valt een aantal mensen op dat hij de afgelopen weken wat bedroefd overkomt. Een oude vriend vraagt hem dan ook "Gaat het een beetje, je lijkt een beetje van slag?"

Er melden zich de laatste periode steeds meer senioren die vragen aan de afdeling van de ouderenorganisaties of er ook ondersteuning is bij het doen van de financiën of gebruik kunnen maken van belasting invulhulpen.

Familie Sadaoui vraagt aan hun dochter de brief van de gemeente te lezen. "Begrijp jij dit? Ik snap niet wat ze hiermee bedoelen?"

Het valt de afdeling Binnenwest op dat er steeds meer voorzieningen verdwijnen. Eerst ging de slager weg. De huisarts is bij de grote huisartsenpraktijk een wijk verderop ingetrokken, de kleine buurtsupermarkt is er niet meer. Zo zijn er verschillende voorzieningen in de buurt verdwenen.

In sommige voorbeelden hierboven is sprake van een handeling, gedraging of opmerking van iemand, die anders is vergeleken met wat iemand normaal gesproken doet. Zoals bij de heer de Vries of familie Sadaoui. Dat kan simpelweg s betekenen dat iemand zijn dag niet heeft, maar het kan ook een signaal zijn dat er een onderliggend probleem is. Informeer daarom altijd in iemands omgeving of meerdere mensen dezelfde ervaring hebben.

Naast een individueel signaal zoals hierboven, bestaat er ook een collectief signaal of ontwikkeling in de omgeving. Hier is sprake van bij de afdeling van de ouderenorganisatie waar meer hulpvragen binnenkomen, zodra er voorzieningen verdwijnen. Wat is de aanleiding van deze stijging, of wat zijn de gevolgen voor senioren als voorzieningen in de omgeving verdwijnen?

Een individueel signaal kan even belangrijk zijn als een collectief signaal, of een ontwikkeling. Om een signaal te kunnen ontdekken, moeten we er wel voor open staan. Een signaal kan eenvoudig weggeredeneerd worden. Bijvoorbeeld: "De voorzieningen verdwijnen omdat het goedkoper is om alles centraal te regelen". Op dat moment wordt er niet nagedacht over de gevolgen. Of bij de opmerking van familie Sadaoui: "Mensen kunnen toch wel een brief lezen" of: "Ze worden al geholpen door hun dochter, probleem opgelost".

Een signaal kan ondermeer worden ontdekt doordat een persoon het zelf aangeeft of als familie, vrienden, burens of kennissen dat doen. Het kan afgeleid worden uit gedrag (bijv. neerslachtigheid of vervreemding). Ook kunnen onderzoeksuitkomsten (laag inkomen) of andere publicaties een signaal zijn dat er iets mis is. Tenslotte kunnen hulpverleners signalen kenbaar maken.

Gespreksvragen

- Komen er bij ons ook signalen binnen?
- Zo ja, welke?
- Zo nee, waarom niet? Is dat vreemd?
- Welke signalen heeft u de afgelopen tijd opgemerkt?
- Staan wij open voor signalen?

Waarom signaleren?

Een signaal kan een teken zijn van een groter achterliggend probleem. Dat probleem kan verschillende oorzaken hebben.

Nogmaals de situatie van mijnheer De Vries. Hij is van slag omdat hij moet verhuizen. Hij kan zich niet meer redden in zijn oude woning. Hij moet naar een aanleunwoning en staat op een wachtlijst. Grote kans dat het ver weg is. Zijn kinderen hebben gezegd dat het beter is. Het huis is niet zo schoon meer en er zijn geen aanpassingen aan de woning gedaan. Hij moet zijn vrienden straks gaan missen op de koffieochtend., Mijnheer De Vries zelf denkt dat hij er met een beetje hulp wel kan komen. Niemand van de koffieochtend had verwacht dat de heer de Vries in deze situatie zat. We weten nu wat de oorzaak is van de situatie van de heer de Vries.

De afdeling Binnenwest brengt de leden in contact met Hans de Graaf. Hij is belastinginvulhulp en wil graag anderen van advies voorzien.. De afdeling vraagt aan Hans of er veranderingen zijn waardoor er meer aanvragen zijn. Hans geeft aan dat door de bezuinigingen regelingen die de gemeente had zijn veranderd. De gemeentelijke belastingen zijn ook omhoog gegaan. Al die veranderingen zorgen ervoor dat mensen niet meer begrijpen waarvoor ze in aanmerking komen en welke kosten ze moeten maken

Hoe zit het met familie Sadaoui? De dochter leest de brief en ziet dat haar ouders in aanmerking komen voor een inkomensvoorziening van de gemeente. Dan moeten ze wel het antwoordformulier invullen. De dochter legt uit dat ze van de gemeente €200,- per maand krijgen, omdat ze een laag inkomen hebben. Dan moeten ze wel de antwoordbrief opsturen. De dochter zegt "Wat goed van de gemeente dat ze daarover een brief sturen." Waarop familie Sadaoui opmerkt "Hoe zit het met de andere mensen die deze brief ook niet begrijpen, krijgen zij geen geld?"

Door te signaleren ontdekken we wat oorzaken zijn voor problemen. Deze problemen kunnen voor één persoon gelden, maar soms lopen er meer mensen tegen hetzelfde probleem aan. Als we weten wat het probleem veroorzaakt, kunnen we er iets aan doen.

We signaleren om de oorzaken van problemen te achterhalen. Zoals eerder al is beschreven, wordt signaleren steeds belangrijker. Veel organisaties hebben behoefte aan signalen, zoals gemeenten, welzijnsorganisaties, ouderenorganisaties en zorginstellingen. Signalen helpen bij het ontwikkelen van nieuwe producten, diensten of beleid en gaan problemen in een vroeg stadium tegen.

Signaleren draagt bij aan het vergaren van informatie op basis waarvan keuzes kunnen worden gemaakt. Door zicht te hebben op waar ouderen tegenaan lopen en wat ouderen nodig hebben, is het mogelijk om tot verbeteringen te komen die er echt toe doen! 'Ergens iets aan doen klinkt zo algemeen. Waar haalt u uw informatie vandaan als u met de gemeente om tafel zit? Of als u informatieve of aansprekende bijeenkomsten gaat

organiseren? Signalen kunnen belangrijke informatie bevatten voor bijvoorbeeld uw belangenbehartiging en het organiseren van voorlichtingsactiviteiten.

Tenslotte: signalen zijn belangrijk in gesprekken met de gemeente. Gesignaleerde problemen kunnen aan de kaak worden gesteld. En met voorbeelden uit de omgeving kunt u uw verhaal goed onderbouwen.

Daar komt nog bij dat signalen ook belangrijk zijn voor de landelijke belangenbehartiging door de ouderenorganisaties.

Gespreksvragen

- Waarom zouden signaleren voor ons belangrijk kunnen zijn?
- Kunnen wij onze belangenbehartiging verbeteren door te signaleren?
- Weet u tegen welke situaties senioren in uw omgeving aanlopen?
- Kunt u deze informatie ergens voor gebruiken?
- Waar baseert u uw keuzes op?

Waar vinden we signalen?

Als maatschappelijke organisatie staat u midden in de maatschappij. U heeft in uw omgeving de mogelijkheden om signalen op te pikken. Een deel van die signalen komen vanzelf bij u terecht. Daarnaast kunt u actief signalen achterhalen over onderwerpen die voor u van belang zijn. Dat kunt u alleen doen, of in samenwerking met anderen.

Eigen informatiebronnen

- Ouderenadviseur: De afdelingen van ouderenorganisaties beschikken vaak over een vrijwillig ouderenadviseur of een belastinginvulhulp. Deze ondersteuners komen achter de deur van ouderen en zien daar veel. Ook kan een ouderenadviseur situaties signaleren die (nog) geen goede oplossing hebben.
- Bezorging ledenblad: Een voorbeeld uit de praktijk van een afdeling van een ouderenorganisatie: bij de bezorging van het ledenblad belt de bezorger aan. Het blad wordt in persoon afgegeven en er wordt even een kort praatje gemaakt. Deze gesprekjes kunnen er ook aan bijdragen om signalen te ontvangen.
- Lief en leed: Lief en leedcommissies, of andere vrijwilligers die op ziekenbezoek gaan of bij andere gelegenheden mensen bezoeken, kunnen ook signaleren. Ze horen vaak hoe het gaat met mensen en waar zij tegenaan lopen.

Andere informatiebronnen

- Wijkagent: De wijkagent weet vaak welke problemen er spelen in een bepaalde omgeving. Zij kunnen veel vertellen over de veiligheid in de wijk en over de woonomgeving.
- Opbouwwerker: Met name een opbouwwerker weet wat er in de omgeving speelt.
- Kerk, dienstencentrum en andere maatschappelijke organisaties: Ook kunt u andere maatschappelijke organisaties, zoals welzijnorganisaties, raadplegen met de vraag welke signalen er bij hun binnenkomen. In een dienstencentrum komen veel mensen samen. Medewerkers komen veel in aanraking met de persoonlijke verhalen van mensen.
- De huisarts of apotheker: Zij weten onder meer welke ontwikkelingen op gebied van gezondheid voor senioren van belang zijn. Ook zijn ze goed op de hoogte van wat er (lokaal) speelt in de zorg.
- Dagopvangproject: kan specifieke informatie opleveren op het gebied van zorg.

Natuurlijk zijn er nog meer informatiebronnen te bedenken. Het aantal en het soort informatiebronnen kan per gemeente, dorp, wijk of buurt verschillen. Deze informatiebronnen worden gevormd door mensen die door hun functie veel met een (specifieke) doelgroep in contact komen, of meer van de situatie afweten waar u informatie over wilt hebben.

Niet alle informatiebronnen zoals hierboven staan aangegeven zijn direct in te zetten. Bezorgers van ledenbladen en bijvoorbeeld mensen van een lief en leed commissie moeten wel oog hebben voor signalen. Ook moeten zij weten waar ze op kunnen letten. Naast personen die als informatiebronnen kunnen dienen, zijn er natuurlijk ook (schriftelijke) onderzoeken en publicaties die geraadpleegd kunnen worden.

Tip: Niet helemaal op de hoogte van de landelijke ontwikkelingen en mogelijke lokale gevolgen? Lees de handreiking 'Van knelpunt naar keerpunt', bezoek met regelmaat de landelijke websites van verschillende maatschappelijke organisaties. en houdt het nieuws in de gaten. Welke informatie heeft u gekregen van de landelijke organisatie?

Lokaal gebeurt er veel! En vaak hoeven we niet het wiel opnieuw uit te vinden. Maak gebruik van de kennis en ervaring van anderen om het signaleren vorm te geven.

Gespreksvragen

- Welke eigen informatiebronnen hebben wij?
- Zijn er andere informatiebronnen waar u al contacten mee heeft of contact mee zou willen?
- Kunnen wij onze belangenbehartiging verbeteren door te signaleren?
- Vraagt de gemeente (of een andere organisatie) u wel eens om voorbeelden te noemen?

Systematisch aan de slag

Naast de signalen die al bekend zijn, is het in sommige situaties nodig om actief op zoek te gaan naar signalen. Bijvoorbeeld als er uit onderzoek blijkt dat er een bepaald probleem bestaat, maar het is niet duidelijk of het probleem zich ook bij u in de omgeving voordoet. Om actief op zoek te gaan zijn er verschillende mogelijkheden.

Hieronder wordt een aantal mogelijkheden toegelicht. Er zijn nog veel meer manieren. Kijk hiervoor op www.movisie.nl, klik op 'cliëntparticipatie' en vervolgens op 'praktijkvoorbeelden'. Hier vindt u tal van voorbeelden. Als u geen internet hebt, kunt u altijd contact opnemen met een van de organisaties die meedoen aan het project 'Betrokken bij buurtbeleid'.

Welke manier u ook kiest, er zijn een aantal stappen die u moet doorlopen. We zullen eerst met u de stappen doornemen. Vergeet de eerder besproken informatiebronnen niet, die kunnen ook hier worden ingezet.

Stap 1: Om te beginnen is het goed een helder doel te formuleren. U kunt uzelf de volgende vragen stellen: Wat willen we weten? Waarom willen we dat weten? Van wie willen we het antwoord? Wat kunnen we met het antwoord?

Stap 2: Om de juiste vorm te kunnen bepalen, moeten er eerst nog een aantal vragen worden beantwoord. Is het een gevoelig onderwerp? Moet het anoniem, in een klein gezelschap, of maakt het niet uit. Willen we het samen of met andere organisaties uitvoeren?

Stap 3: Als u de juiste vorm heeft gekozen, is het belangrijk om na te denken over de manier waarop u mensen wilt benaderen. Alleen een vragenlijst afgeven en er niet meer naar vragen, is minder effectief dan een persoonlijke uitnodiging om ergens aan deel te nemen.

Stap 4: Evalueer en draag uit! Is alles naar wens verlopen, of kan het de volgende keer net iets beter?

Enquête

Eén van de meest bekende manieren om informatie te verwerven of signalen op te pikken is het uitvoeren van een enquête. Wellicht heeft u daar al ervaring mee. Een enquête is niets anders dan een vragenlijst, die schriftelijk (zowel op papier als digitaal) of mondeling (zowel telefonisch als in persoon) kan worden gebruikt.

Bij een enquête is het goed om rekening te houden met:

- Het aantal vragen. Stelt u veel vragen, dan zullen mensen hem minder snel invullen. Anoniem of niet? Veel vragenlijsten zijn anoniem of laten de keuze aan de ondervraagde.
- Open of gesloten vragen? De verwerking en vergelijken van antwoorden van open vragen is lastiger, maar vaak levert het ook meer informatie op dan een gesloten vraag.
- Manier waarop de vraag wordt gesteld. Bijvoorbeeld "Vindt u het ook slecht dat het zorgloket van de gemeente niet respectvol met ouderen om gaat?" Mensen vinden geen respect hebben vaak sowieso slecht. Het gegeven antwoord is misschien niet het antwoord waar u iets mee kunt. Beter is de vraag neutraal te stellen: "Heeft u in

de afgelopen zes maanden contact gehad met het zorgloket? Zo ja, wat vond u van de service?”.

Tip: Het is altijd verstandig om de enquête te laten invullen door een paar mensen die niet betrokken waren bij de opzet van de vragenlijst, zodat foutjes eruit kunnen worden gehaald.

Focusgroepen

Een manier om te ontdekken of uw enquête goed in elkaar zit, is het instellen van focusgroepen. Een focusgroep bestaat uit een kleine groep mensen van minimaal 4 tot maximaal 12 personen. Wie er in de groep plaatsneemt, hangt af van de vraag waar u meer inzicht in wilt hebben. Van wie u de informatie wilt speelt hier een grote rol. Wilt u informatie van diverse mensen, zoals professionals, vrijwilligers en ouderen? Of wilt u juist informatie-uitwisseling binnen één specifieke groep?

Een focusgroep wordt meestal eenmalig gebruikt om een specifiek onderwerp te bespreken. Gevoelige onderwerpen zijn heel geschikt om in een focusgroep te bespreken. U kunt daarbij vooraf ‘gedrageregels instellen, zoals “Alles wat hier besproken wordt ‘wordt niet naar buiten gebracht”.

Cliëntenpanel / klankbordgroep

Een cliëntenpanel of klankbordgroep lijkt op een focusgroep, maar is structureel van aard. Het wordt gebruikt om (snel) signalen en informatie te verzamelen voor uw advieswerk. Een gemêleerd gezelschap van mensen met verschillende achtergronden en expertises kunnen hun bevindingen (signalen) afgeven, ook over meer complexe zaken in beleid.

Een panel of klankbordgroep kan een aantal keer per jaar samenkomen. Zij kunnen vanuit eigen ervaring (ongevraagd) signalen voorleggen, of bijvoorbeeld naar aanleiding van een wijziging in het gemeentelijk beleid (gevraagd). Dit kan u als bestuur ook veel tijd opleveren. Het voordeel ervan is dat u gerichte informatie krijgt van een vaste groep.

Tip: Waarborg de anonimiteit van uw panelleden en koppel de resultaten ook terug. Onderhoud contact met deze groep mensen.

Tip: Wilt u het gemeentelijke beleid op een aantal punten toetsen? Gebruik ‘speerpuntenkaarten’ (ontwikkeld in november 2009)

Gespreksvragen

- Welke mogelijkheden kunt u bedenken om signalen op te vangen?
- Welke organisaties in uw omgeving krijgen ook signalen?
- Wat is voor u een drijfveer om open te staan voor signalen?
- Kan het voor u nuttig zijn om een klankbordgroep te hebben?

Wat kunnen we met signalen doen?

Door te signaleren weten we waar mensen in de omgeving tegenaan lopen. We kunnen onze betrokkenheid met kwetsbare ouderen omzetten naar activiteit. Met name voor de belangenbehartiging speelt dat een rol. Sommige problemen kunnen we zelf oplossen; andere problemen kunnen we kenbaar maken bij de gemeente of andere maatschappelijke organisaties.

Stappenplan

Stap 1: Staat het signaal op zichzelf? (Is mijnheer De Vries uit het voorbeeld een uitzondering? Of kan dit ook voor anderen gelden?)

Stap 2: U kunt de signalen vastleggen/documenteren. Mocht het van pas komen dan heeft u ze zo achter de hand. Zo kunt u ook een inschatting maken van de grootte en de ernst van het probleem.

Stap 3: Weten we nu voldoende of willen we meer informatie achterhalen door informatiebronnen te raadplegen en misschien extra actie te ondernemen?

De afdeling Binnenwest heeft een vermoeden dat het verdwijnen van voorzieningen een probleem is, maar dat is nog niet bevestigd. Zij houden een enquête in drie appartementencomplexen waar veel ouderen wonen. Uit de enquête blijkt dat niet alleen ouderen, maar ook gezinnen het een kwalijke zaak vinden dat allerlei voorzieningen verdwijnen. Met de uitkomsten in de hand gaat de afdeling naar de gemeente en andere maatschappelijke organisaties. De gemeente en de woningbouwcoöperatie zijn blij dat het probleem goed in kaart is gebracht Samen met de afdeling probeert de gemeente te kijken welke mogelijkheden er zijn om de voorzieningen weer terug te laten komen.

Stap 4: Wie kan er wat met de informatie? Hoe belangrijk is de informatie voor ons?

Opnieuw het voorbeeld van de familie Sadaoui. De afdeling heeft geïnformeerd bij de ouderenadviseur, die herkent de situatie. Samen hebben ze de gemeente verteld dat ouderen de brief niet begrijpen. De gemeente bedoelde het goed: ze wilden mensen informeren over de mogelijkheid van een inkomensaanvulling. Maar de gemeente wist niet dat de brief te moeilijk is geschreven.

Stap 5: Draag het uit! Maak u zelf zichtbaar en oefen zo invloed uit op besluitvorming in uw gemeente. Lees hierover meer in het volgende hoofdstuk.

Gespreksvragen:

- Houdt u signalen bij die bij u binnenkomen?
- Laat u aan de buitenwereld weten wat u met signalen doet?
- Heeft u de successen gevierd door daar ruchtbaarheid aan te geven, bijvoorbeeld via een persbericht?

Uitdragen en beïnvloeden

Hoe kunt u invloed hebben op de besluiten van de gemeente? In dit hoofdstuk bespreken we de factoren die van belang zijn om als afdeling uw stem te laten horen.

Eigen organisatie op sterkte

Ga op zoek naar mensen die u achter de schermen kunnen helpen. Formeer een klein team met hulpkrachten. Zorg er daarbij voor dat u een goede mix hebt van denkers en doeners.

Samen sta je sterker

Wanneer u een klein team hebt, verdient het aanbeveling contact te leggen met andere overlegorganen van senioren in uw plaats. Samen staat u immers sterker om de belangen van senioren te behartigen. Op die manier kunt u gebruik maken van de aanwezige kennis en informatie in de andere organisaties.

Voorbespreking houden

Bespreek met elkaar waar u zich op gaat richten. Welke kwesties in uw gemeente gaan u aan het hart? Wat houdt uw leden bezig? Waar wilt u als plaatselijke afdeling meer van weten op lokaal niveau? Het is belangrijk om te kiezen voor een (klein) aantal punten, die u zo belangrijk vindt, dat u daar op in wilt zetten. Het is namelijk (bijna) niet mogelijk om een veelheid aan onderwerpen tegelijk op te pakken en u er ook nog gedegen in te verdiepen.

Verkiezingsprogramma's doornemen

Analyseer als afdeling de standpunten van de politieke partijen aan de hand van hun programma's. De lokale kranten berichten hierover. Ook kunt u (verkiezings)programma's opvragen bij de gemeente en bij de politieke partijen in kwestie. Op de website van uw gemeente vindt u alle benodigde adresgegevens.

U kunt onderstaande matrix gebruiken om in kaart te brengen welke partijen in hun programma scoren met onderwerpen die voor ouderen belangrijk zijn. Door deze thema's in een schema te zetten kunt u in één oogopslag zien hoe partijen over dezelfde thema's denken.

Partij	Zorg	Welzijn	Huisvesting
CDA	<i>Standpunten over dit onderwerp?</i>			
PVDA				
CU				
.....				

Keuzes maken: waar gaan we voor?

Maak een lijstje met wat u per se in het collegeprogramma voor de komende jaren gerealiseerd wil zien en welke misstanden er echt bestreden moet worden. Bepaal eerst met elkaar wat u vindt en bedenk argumenten om uw standpunt te onderbouwen. Belangrijk is dat u uw punt zo kort, zo positief en zo concreet mogelijk weergeeft.

Planning en actieplan

Teken een tijdbalk met daarin de datum voor de gemeenteraadsverkiezing als einddatum en, terugrekenend, de stappen in de besluitvorming die daaraan vooraf gaan. Vervolgens maakt u een gedetailleerde kalender met drie kolommen: wanneer, wat, wie. Dat zou er dan zo uit kunnen zien:

Wanneer	Wat doet de lokale afdeling	Wat doet de politiek	Wie

Begrotingsbehandeling

In het najaar behandelt de gemeenteraad de begroting van de gemeente. Ook dat is een moment waarop vaak belangrijke beslissingen vallen. Het verschil met verkiezingsprogramma's is dat een wijziging in de begroting meteen concrete gevolgen heeft.

Zoek contact met politici

Op wie richt u uw pijlen? Maak een korte lijst van mensen die de beslissingen nemen over uw onderwerp en hun adviseurs.

De e-mailadressen en telefoonnummers van raadsleden, wethouders en de burgemeester zijn te vinden op de website van de gemeente. Het kan wat inspanning kosten om mensen daadwerkelijk te bereiken, omdat de meeste raadsleden ook hun dagelijkse werk hebben. Spreek een boodschap in, stuur een brief en een e-mail, zo komt uw boodschap uiteindelijk wel bij de juiste persoon terecht. Soms kan het ook een goede optie zijn om iemand te benaderen die wat lager staat op de kieslijst, omdat deze mensen mogelijk meer tijd hebben. Het kan in uw voordeel werken dat deze personen graag aan hun partij willen laten zien dat ook zij succes kunnen boeken bij de kiezers.

Benader deze mensen om ze voor uw boodschap te winnen. Geef aan wat u graag bereiken wilt voor senioren en sluit daarbij aan bij de politieke partij die het beste aansluit bij uw opvattingen op dit punt.

Spreek in

Volg de raad- en de commissieagenda's. Wellicht valt er nog iets binnen te halen. Over sommige onderwerpen kunt u inspreken op de raadsvergadering. De gemeente vraagt dan betrokkenen om hun mening. Zorg dat u met een aantal mensen aanwezig bent om uw mening te laten horen. U kunt ook een burgerinitiatief starten. Dat houdt in dat u een voorstel indient om een onderwerp op de agenda van de gemeenteraad te plaatsen. De raad is dan verplicht om over dit punt te vergaderen. Hiervoor hebt u een minimum aantal handtekeningen nodig. De gemeente kan de mening van betrokkenen naast zich neerleggen, maar zij kan haar plannen ook aanpassen. Partijen zijn in verkiezingstijd gevoelig voor media-aandacht en resultaat, buit dat uit.

Kom in het nieuws

Gebruik de (plaatselijke) media om te laten zien dat u betrokken bent op lokaal niveau: schrijf een artikel voor de krant, plaats een ingezonden stuk, reageer op thema's die u ter harte gaan. Controleer uw schrijven vooraf altijd op stijl, inhoud en spelling. Een inbreng met kwaliteit is noodzakelijk! Benader ook de plaatselijke radio. Vaak hebben ze wel oren naar thema's die burgers bezig houden. Ook hier geldt: kies één of twee thema's uit waar u zich op concentreert. Laat op die manier zien dat u weet waarover u spreekt. Dat komt over!

Houd een handtekeningenactie

Verzamel handtekeningen van mensen die achter uw voorstel staan. De handtekeningen levert u in bij de wethouder of de burgemeester. Hoe meer handtekeningen, hoe meer aandacht u voor uw thema krijgt en hoe groter de kans dat de politiek er ook daadwerkelijk iets mee gaat doen.

Tot slot

Het kan zijn dat u naar aanleiding van deze handreiking vragen heeft, of u wilt ermee aan de slag en u kunt wel wat ondersteuning gebruiken. Dan kunt u zich wenden tot een van de organisaties die aan dit project deelnemen.

U kunt daar ook terecht voor meer informatie over het project Betrokken bij Buurtbeleid en de activiteiten in dit project, zoals de cursus onderhandelingsvaardigheden.

Deze handreiking is mogelijk gemaakt door het project Betrokken bij Buurtbeleid. Wilt u eerdere, in het kader van het project Betrokken bij Buurtbeleid verschenen handreikingen opvragen, neem dan contact op met Carmen Jonkman via c.jonkman@pcob.nl of via 038 422 55 88. De handreikingen zijn ook te downloaden via de websites van de deelnemende organisaties.

Belangrijke adressen:

NOOM

Contactpersoon: Ellen Willemsen
Postbus 2069
3500 GB UTRECHT
www.netwerknoom.nl

NVOG

Contactpersoon: Aad Kleijn
Postbus 2069
3500 GB UTRECHT
www.gepensioneerden.nl

LOC *zeggenschap in Zorg*

Contactpersoon: Arnoud Boerwinkel
Postbus 700
3500 AS Utrecht
030- 284 32 20
www.loc.nl

PCOB

Contactpersoon: Sabina Jonker
Postbus 1238
8001 BE ZWOLLE
038 - 422 55 88
www.PCOB.nl

Unie KBO

Contactpersoon: Liesbeth Huijts
Postbus 325
5201 AH S'HERTOGENBOSCH
0900 - 821 21 83
www.uniekbo.nl